

DEVELOPMENT OF THE NON-BANKING MARKET IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

OPORTUNITĂȚI DE FINANȚARE PE PIAȚA NEBANCARĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

Tatiana MOROI¹²⁴, dr., lect. univ.

Abstract: *The qualitative and continuous consolidation of the non-bank lending sector indicates a trend of transforming microfinance intermediaries into institutions that provide financial services professionally, these entities being an affordable alternative for lending to the population as well as small and medium enterprises. The significant dependence of the enterprises on the bank financing and the limited access to alternative financing sources determine that these enterprises are extremely vulnerable in the conditions of restricting the bank credit. The purpose of the research is to describe the situation in the field of research by elucidating the existing problems at the current stage of financing on the non-banking market in the Republic of Moldova.*

Key words: *financing, non-banking market, performance indicators.*

JEL CLASSIFICATION: G23

1. Introducere

Decizia de finanțare reprezintă opțiunea întreprinderii de ași acoperi necesitățile de finanțare prin fonduri proprii sau prin împrumuturi. Deși principala opțiune în vederea finanțării activității agenților economici autohtoni din surse împrumutate reprezintă creditele bancare, există și alternative de finanțare prin intermediul organizațiilor de creditare nebancare (OCN), asociațiile de economii și împrumut (AEÎ), companiile de leasing sau factoring, precum și programele guvernamentale și ale finanțatorilor internaționali de suport pentru diverse domenii ale activității de afaceri.

Microfinanțarea reprezintă un potențial considerabil și un rol important în dezvoltarea socio-economică fiind un sector în plină dezvoltare în Republica Moldova. Microfinanțarea ocupă un loc aparte în cadrul sistemului financiar nebancar fiind un motor al creșterii economice în calitate de sursă de finanțare substanțială.

2. Particularitățile reglementării activității instituțiilor financiare nebancare

Instituțiile financiare nebancare sunt ca o alternativă a băncilor comerciale, deși au o dezvoltare slabă la momentul actual și sunt incapabile să devină o concurență reală sistemului bancar. În acest context, autoritățile trebuie să creeze toate condițiile pentru ca sistemul bancar să nu fie unica opțiune a unui antreprenor sau a unui consumator când aceștia au nevoie de resurse financiare.

Creditele bancare nu mai sunt o noutate pentru nimeni, funcționând în cea mai mare parte în baza acelorași principii, fiind diferite numai sumele pe care le poți împrumuta și actele necesare, de la o bancă la alta. În ultimul an, majoritatea băncilor au înregistrat scăderi considerabile în rândul solicitărilor de credite din partea noilor clienți, tot mai mulți oameni descoperind conceptul de credit OCN.

Conform Legii [nr. 1 din 16.03.2018 ”cu privire la organizațiile de creditare nebancară”](#), o Organizație de Creditare Nebancară (OCN) este o entitate reglementată de către CNPF, care se ocupă cu acordarea de credite cu titlu profesional, în condiții stabilite prin lege.

¹²⁴ E-mail: moroi.tatiana@ase.md, Academia de Studii Economice din Moldova

Cu alte cuvinte, un OCN are posibilitatea de a funcționa numai după obținerea autorizației de funcționare obținută de la Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF), care va aproba atât normele și procedurile interne prin care își desfășoară activitatea instituția, cât și managementul companiei și pe acționarii acesteia. Prin OCN-uri se pot face împrumuturi rapide prin credite de consum, leasing, microcredite sau credite garantate.

Activitatea OCN-urilor este supravegheată de Comisia Națională a Pieței Financiare. OCN-urile prezintă Comisiei Naționale a Pieței Financiare rapoarte financiare și specializate, în conformitate cu legislația în vigoare.

Sarcina de bază a regulatorului CNPF, fiind întreprinderea măsurilor necesare în plan de reglementări pentru a asigura o dezvoltare durabilă pe de o parte a OCN și de a proteja consumatorul de credit, pe de altă parte, de costurile abuzive deseori aplicate de OCN.

Capitalul social minim al organizației de creditare nebanară se stabilește în mărime de 1000000 de lei în conformitate cu art.17 al.(1) modificat prin LP23 din 27.02.20, MO87-93/20.03.20 art.112 și a intrat în vigoare de la 01.01.21.

Rețeaua de asociații de economii și împrumut – segment, activitatea căruia se desfășoară în mediul rural - entitățile corespunzătoare fiind întemeiate pe principii cooperatiste de ajutor reciproc.

Conform Legii asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007 asociație de economii și împrumut este organizație necomercială cu statut juridic special, constituită benevol de persoane fizice și juridice, asociate pe principii comune, care acceptă de la membrii săi depuneri de economii, le acordă acestora împrumuturi, precum și alte servicii financiare, în conformitate cu categoria licenței pe care o deține.

Licența de categoria A poate fi acordată asociației membri cărora sânt doar persoane fizice și al cărei scop este prestarea către membrii săi a serviciilor specificate la art.7 alin.(1) pct.1) și pct.3)–5) și anume:

1. acordarea de împrumuturi;
2. acordarea de servicii aferente împrumuturilor;
3. acordarea serviciilor de intermediere în asigurări în calitate de agent bancassurance;
4. acordarea de consultații;
5. acordarea altor servicii, cu acordul scris al autorității de supraveghere.

Licența este valabilă în limita unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi în raza căreia este înregistrată asociația și nu acordă dreptul de instituire a filialelor și de deschidere a reprezentanțelor pe teritoriul unității menționate.

Licența de categoria B poate fi acordată asociației care a deținut în decurs de cel puțin un an licență de categoria A, valoarea totală a activelor ei fiind de cel puțin 1500000 lei, membrii căreia sânt persoane fizice și juridice în număr minim de 200 și care are ca scop prestarea către membrii săi a serviciilor specificate la art.7 alin.(1) pct.1), pct.2) lit.a) și pct.3)–5), toate sus menționate plus acceptarea și tipuri de depuneri de economii la termen.

3. Evoluția indicatorilor de performanță a instituțiilor financiare nebanare în Republica Moldova

Instituțiile financiare nebanare din sectorul de microfinanțare consolidează semnificativ rezistența sistemului financiar la șocurile generate de crizele economice, astfel avantajele competitive ale acestor instituții derivă din faptul că sunt orientate spre anumite sectoare de activitate sau spre grupuri de clienți care beneficiază de o reglementare flexibilă bazându-se pe următoarele principii de activitate:

1. asigurarea unei dezvoltări durabile în domeniul creditării nebanare;
2. asigurarea transparenței în activitatea de creditare nebanară;
3. respectarea drepturilor clienților;

4. respectarea normelor concurenței loiale.

Organizațiile de creditare nebanară au drept scop sporirea accesului la resurse financiare al persoanelor fizice și juridice în vederea creșterii nivelului de trai al populației și a dezvoltării activității de întreprinzător.

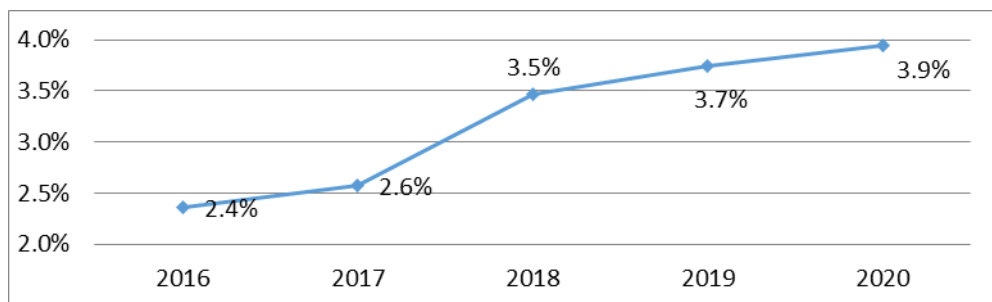

Figura 1. Ponderea împrumuturilor acordate de către OCN în PIB în Republica Moldova anii 2016-2020, %

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe www.cnpf.md, www.statistica.gov.md

Sectorul de creditare nebanară înregistrează o evoluție ascendentă în ultimii ani. Astfel, la finele anului 2020, creditele acordate de către sectorul menționat ca pondere în PIB a înregistrat o creștere de 0,2 p.p. atingând valoarea de 3,9 la sută.

Ritmul semnificativ al creditelor oferite de către OCN se datorează înglobării activității de leasing financiar (constituind 16,0 la sută din quantumul creditelor nebanancare prestate).

Tabelul 1. Indicatorii de performanță a organizațiilor de creditare nebanară în Republica Moldova, anii 2016-2020

Indicatorii de performanță	2016	2017	2018	2019	2020
Numărul beneficiarilor de împrumuturi	213 187	303 280	454 088	496 700	462821
Rentabilitatea activelor, %	9,6%	9,8%	8,8%	9,3%	4,5%
Rentabilitatea capitalului propriu, %	27,3%	27,0%	27,4%	29,1%	12,4%
Profit net, mii lei	451 057	533 366	689 295	998 630	476 720

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe www.cnpf.md

Eficiența utilizării activelor și capitalului propriu de către organizațiile de creditare nebanară a rezultat la finele anului 2020 cu o rată de rentabilitate a activelor de circa 4,5 la sută și respectiv 12,4 la sută rentabilitatea capitalului propriu. Astfel ambele rate de rentabilitate au fost în descreștere cu 0,5 p.p. și, respectiv, în creștere cu 1,7 p.p. în anul 2020 comparativ cu anul 2019.

De remarcat faptul că, profitul net înregistrat de către OCN-uri a fost în continuă creștere până în anul 2019 și a atins valoarea de 998 630 mii lei la finele anului 2019 fiind în creștere cu 45 la sută comparativ cu anul 2018. Dar situația se modifică în anul 2020 prin micșorarea nivelului profitului net cu 521 910 mii lei.

Deci, organizațiile de creditare nebanară s-au dezvoltat ca o alternativă a sectorului bancar. În prezent, produsele oferite de organizațiile de creditare nebanară reprezintă alternativa pentru creditele acordate de către băncile comerciale.

Dezvoltarea continuă a tehnologiilor și a internetului a permis dezvoltarea industriei creditării spre zona de online, creându-se noi nișe și noi produse pentru acoperirea unei piețe tot mai largi de nevoi de finanțare. Industria bancară clasică este însoțită mai nou de o prezență tot mai activă din partea instituțiilor de creditare nebanară.

Printre avantajele creditului nebancar rapid on-line menționăm:

1. acordare imediată, imediat după solicitare;
2. număr mic de documente necesare solicitării;
3. flexibilitate în rescadențarea împrumutului;
4. transparența politicilor și a regulilor;
5. nu e nevoie de prezența fizică, creditul se poate accesa „de acasă”

Dezavantajele creditului nebancar on-line se referă la costul creditului superior față de creditele bancare, în special dobânda, precum și limitarea valorii maxime la sume mici comparativ cu, creditele bancare.

Luând în considerare faptul că anul 2020 a fost declarat an pandemic, sectorul de microfinanțare prin OCN-uri a suportat și el anumite modificări comparativ cu anul 2019.

Tabelul 2. Analiza comparativă a indicatorilor de activitate a OCN în Republica Moldova pentru anii 2019-2020, mii lei

2019				2020			
Total active	Provizioane pentru împrumuturi acordate, leasing financiar și dobânzi aferente	Total împrumuturi acordate (inclusiv leasing financiar)	Profit net (pierdere netă) al anului de gestiune	Total active	Provizioane pentru împrumuturi acordate, leasing financiar și dobânzi aferente	Total împrumuturi acordate (inclusiv leasing financiar)	Profit net (pierdere netă) al anului de gestiune
10 737 093	-671 560	9 355 150	998 630	10 597 689	-1 292 626	9 611 646	476 376

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe www.cnpf.md

Analizând indicatorii de activitate a organizațiilor de creditare nebancară, observăm că cele mai mari abateri au fost înregistrate la indicatorii:

- la provizioane pentru împrumuturi acordate, leasing financiar și dobânzi aferente elucidăm o creștere de 92,5 la sută în anul 2020 comparativ cu anul 2019;
- la profit net se observă o scădere de 52,3 la sută față de anul 2019.

În continuare ne propunem să analizăm modificările survenite la capitolul de împrumuturi acordate și profitul net obținut de anumite organizații de creditare nebancară.

Tabelul 3. Analiza indicatorilor OCN în Republica Moldova anii 2019-2020

Denumirea OCN	2019		2020	
	Împrumuturi acordate	Profit net (pierdere netă)	Împrumuturi acordate	Profit net (pierdere netă)
MICROINVEST SRL	1 820 003	135 598	2 255 562	113 255
EASY CREDIT SRL	938 884	199 520	884 946	144 921
IUTE CREDIT SRL	829 508	97 911	743 345	(15 601)
BT LEASING MD SRL	511 406	27 271	582 321	35 251
SEBO CREDIT SRL	479 950	152 266	468 886	(6 026)
EXPRESS LEASING & MICROCREDIT SRL	481 350	49 778	379 197	26 787

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe www.cnpf.md

Din datele tabelului 3 menționăm că, profitul net s-a micșorat la 5 organizații de creditare nebancară în anul 2020 comparativ cu anul 2019, iar la două dintre acestea Iute Credit SRL și Sebo Credit SRL s-a înregistrat pierdere în anul 2020.

Împrumuturile acordate au crescut în anul 2020 doar la Microinvest SRL și BT Leasing MD SRL, iar la celelalte organizații de creditare nebancară s-au micșorat comparativ cu anul 2019.

Principala deosebire dintre organizațiile de creditare nebancară și asociațiile de economii și împrumut constă în faptul că OCN sunt categorii de entități care desfășoară activități de creditare cu titlu profesional și care nu atrag depozite sau alte fonduri rambursabile de membrii acestora.

La finele anului 2020 în Republica Moldova se număra în total 228 de asociații de economii și împrumut, dintre care 64 a obținut licența de categoria B și respectiv 164 – de categoria A. Rețeaua de asociații de economii și împrumut – segment, activitatea căruia se desfășoară în mediul rural - entitățile corespunzătoare fiind întemeiate pe principii cooperatiste de ajutor reciproc.

Tabelul 4. Ponderea împrumuturilor acordate de către AEÎ în PIB în Republica Moldova anii 2016-2020

Indicatorii	2016	2017	2018	2019	2020
PIB, mln.lei	160 815	178 881	192 509	210 378	206 352
Împrumuturi acordate, mln.lei	524	675	811	939	958
Ponderea împrumuturilor acordate în PIB, %	0,33%	0,38%	0,42%	0,45%	0,46%

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe www.cnpf.md, www.statistica.gov.md

În total ponderea împrumuturilor acordate de către AEÎ în PIB-ul Republicii Moldova a crescut de la 0,33 p.p. în anul 2016 până la 0,46 p.p. în anul 2020, înregistrând o creștere totală de 0,13%. Astfel, în anul 2020 față de anul 2019, stocul de credite nebancare acordate de către sectorul AEÎ în PIB a înregistrat o creștere cu 0,01% atingând valoarea de 0,46%.

Tabelul 5. Analiza indicatorilor de activitate a AEÎ în Republica Moldova pentru anii 2019-2020

Indicatorii	2019		2020		
	categoria A	categoria B	categoria A	categoria B	Total
Total active	139 250 041	928 238 200	129 182 247	986 145 731	1 115 327 978
Împrumuturi acordate	127 017 536	812 065 183	113 484 591	844 461 738	957 946 329
Numărul beneficiarilor împrumuturi	11 231	29 419	9 290	26 055	35 345
Depuneri de economii	0	598 436 578	0	640 382 190	640 382 190
Credite și împrumuturi primite	55 199 647	60 439 179	39 638 623	35 935 081	75 573 704
Depozite bancare	979 355	4 963 000	1 141 605	8 969 100	10 110 705
Capital propriu	81 486 688	249 326 256	83 240 310	283 342 917	366 583 227

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe www.cnpf.md

Analizând situația indicatorilor de activitate a asociațiilor de economii și împrumut se constată că, activele totale a AEÎ de categoria A sunt în micșorare, iar activele totale a asociațiilor

de categoria B sunt în creștere, și anume valoarea totală a activelor asociațiilor categoriei A a scăzut cu 8% în anul 2020 comparativ cu nivelul consemnat la finele anului 2019, iar valoarea totală a activelor asociațiilor categoriei A a crescut cu 6% pentru aceeași perioadă analizată.

În total valoarea totală a activelor a crescut cu circa 4,3 la sută, comparativ cu nivelul consemnat la finele anului 2019. Majorarea activelor se datorează majorării împrumuturilor acordate cu 2 la sută. Ponderea maximă în structura activelor AEÎ revine împrumuturilor acordate, acestea constituind 88 la sută din valoarea totală a activelor.

De notat este ponderea în creștere a rolului AEÎ de categoria B în acest sistem. Astfel, din totalul activelor înregistrate per sistem, circa 88,4 la sută aparțin AEÎ de categoria B care numeric se cifrează la doar 64 de entități (sau 28 la sută din numărul total de AEÎ), generând un capital propriu de 283,3 mil. lei care reprezintă 77,3 la sută din capitalul sistemului.

Evoluția valorii medii a economiilor atrase sub formă de depuneri, denotă o creștere a acestor indicatori, consemnând în 2020 o valoare de 640,4 mii lei. Acest factor confirmă creșterea încrederii populației în sectorul AEÎ, drept instituții sigure, apropiate membrilor săi.

Rata de finanțare a împrumuturilor acordate din depunerile de economii atrase de AEÎ care dețin licență de categoria B este de 88,2 la sută, consemnând o creștere cu 3,8% în anul 2020 comparativ cu anul 2019.

În conformitate cu Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebancale pe anii 2018–2022 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 129 din 13.07.2018 în conformitate cu angajamentele de țară asumate prin Acordul de Asociere RM–UE, au fost stabilite următoarele obiective legislative prioritare:

1. elaborarea proiectelor de acte normative privind garantarea depunerilor de economii ale membrilor AEÎ;
2. implementarea măsurilor de stabilizare aplicate AEÎ prin extinderea funcțiilor atribuite atât prin schema de garantare a depunerilor de economii, cât și, după caz, asociației centrale a AEÎ;
3. determinarea competențelor funcționale, a etapelor și a modului de executare a atribuției administrării speciale a asociației;
4. consolidarea capacităților instituțiilor apex din cadrul sistemului AEÎ.

În anul 2019 CNPF a raportat realizarea primei etape din procesul de reformare a sistemului de AEÎ prin înregistrarea în data de 10.09.2019 Asociației Naționale Centrale a asociațiilor de economii și împrumut (Asociația Națională Centrală) ca rezultat al reorganizării prin fuziune a Asociației de economii și împrumut ”Asociația Centrală a Asociațiilor de Economii și Împrumut” și Asociației Centrale de Economii și Împrumut ”Uniunea Centrală”. Rezultatul așteptat este:

- consolidarea sectorului, în vederea sprijinirii și asistenței domeniului AEÎ la trecerea spre o treaptă calitativ net-superioară;
- aplicarea și valorificarea elementelor de stabilizare instituțională și protecție a depunătorilor de economii;
- implementarea unui cadru (instrumente, proceduri) operațional – financiar adecvat, în vederea prestării de către AEÎ a unui spectru divers de servicii la costuri accesibile populației țării;
- crearea premiselor, respectiv oferirea condițiilor și oportunităților egale (neutre) tuturor asociațiilor din sistem.

Paralel cu eforturile întreprinse de CNPF în privința îmbunătățirii cadrului legislativ pentru activitatea sectorului AEÎ în Republica Moldova este în derulare Proiectul de Reziliență Rurală (IFAD VII) 2017-2023 finanțat de Banca Mondială, scopul căruia este acordarea suportului pentru dezvoltarea businessului agricol, care prevede facilitarea accesului la finanțare directă a organizațiilor de creditare nebancale și asociațiilor de economii și împrumut pentru proiectele în domeniul agriculturii, precum și dezvoltarea și extinderea asigurărilor subvenționate în agricultură.

5. Concluzii

Sectorul de creditare nebanară în continuare se afirmă - atât prin prisma evoluției ascendente în susținerea unor domenii din economie, cât și ca o verigă indispensabilă cu rol de intermediere financiară în cadrul sistemului financiar propriu-zis per ansamblu. În baza analizei evoluției indicatorilor de performanță a instituțiilor financiare nebanare reprezentate prin organizații de creditare nebanară și asociații de economii și împrumut, se elucidează faptul că finanțarea pe piața nebanară permite pe de o parte gospodăriilor casnice atât supraviețuirea cotidiană, cât și efectuarea unor investiții pentru îmbunătățirea condițiilor de viață, iar pe de altă parte se efectuează susținerea financiară a activității agenților economici în domeniul investițional, producție, prestarea serviciilor și comerț.

În scopul asigurării unui mediu economic stabil și transparent pentru activitatea instituțiilor financiare nebanare este necesară monitorizarea de către organele de supraveghere evoluțiile mediului financiar pe plan național și apariția posibilelor situații de risc la adresa sectorului financiar nebanar.

Referințe

1. Lege nr.1 din 16.03.2018 cu privire la organizațiile de creditare nebanară, publicat în Monitorul Oficial nr. 108-112 nr. 200.
2. Lege nr.139 din 21.06.2007 asociațiilor de economii și împrumut, publicat în Monitorul Oficial nr. 112-116 art. 506.
3. Popa Viorica (2015). Microfinanțarea – veriga importantă de dezvoltare a sectorului financiar nebanar din Republica Moldova. *Economie, Finanțe, Politici Sociale, Demografie, Statistică și Econometrie*, ediția a V-a / nr. 1, 2015.
4. Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebanare pe anii 2018-2022 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia în Republica Moldova.